

SEYİR DEFTERİ

Handan Börüteçene

Eskiler gibi çalışıyorum. Tarih, felsefe, trajik mitoslarla dolu dramlar yazıyorlardı—aşkın esiniyle—tıpkı benim gibi.
K. Kavafis, İskenderiye, 20 Haziran 1910

– Yeryüzünün belleği, kültürler arası iletişimden, insanın kendisiyle, insanın insanlarla ve insanın doğayla diyalogundan doğan bilgiyi içeriyor.

Yeryüzünün belleği ve rüyalarım olmasa ben hiçbir şey yaratamam. Benim belleğim de yeryüzünün belleğinin bir parçası.

Girit, Haziran 1990

– “Bir şeyin nedenini öğrenmeyi Pers kralı olmaya yeğlerim.” Ben de Demokritos.

Theimussa, Üçağız Köyü, Mayıs 1989

– Arkeoloji ve doğa, doğru bilgilenmek için somut bir alan. Kazı alanlarında toprağın altındaki veriler sahici. Toprağın derinliklerine doğru alınan kesitlere baktığımda kültürlerin birbirleri üzerine katmanlar hâlinde yığılarak bugüne geldiklerini görüyorum. Bu katmanlar sahici tarih kitapları... Sahici belgeler...

(Resmî tarih kitaplarına hiç benzemiyor)

Neolitik dönemden bir katmanda bulunan buğday fosili gibi. Buğday bir sonraki... daha sonraki katmanlarda, derken bugün üzerine bastığım toprakta da aynıyla var. Nar ağacı... Defne ya da pancar da öyle... Aynı taşlar, kayalar gibi, çünkü hiçbir kaya içinde saklı kalan canlının gerçeğini değiştirmiyor. Kendi katmanlarında onu olduğu gibi saklıyor. Bir balık fosilini değiştirip bana kurbağa fosili diye yutturmaya kalkmıyor.

Belleğin ve tarihin gerçeklerini değiştirmek yalnızca iktidarların işi.

Olimpos, Çıralı, 1 Mart 1992

– Sahici tarih yalnızca insanlık kültürünün ve doğanın tarihi. Bu, dünyamız, hatta evrenin tümü için geçerli.

Esas olan, var olduğumuz noktada, süregidenin geçmişten getirdiğini ve geleceğe gidenini doğru okumak.

Paris, Aralık 1991

– Yeryüzünün belleği sergisi bir üçleme olmalı. Üç ayrı kentte üç ayrı sergi. Bu üç ayrı coğrafyanın seçim nedeni benim tarihimden kaynaklanıyor olmalı. Üç nokta! İstanbul, Ankara, Paris.

İstanbul, Eylül 1992

– Belleğim beynimde saklı, beynim vücudumun içinde... Vücudum onun kasası. Bir sergi mekânı, içine yerleştirdiğim işlerimin vücudu gibi.

Ankara sergisinin vücudu, Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde Hitit ortostatlarının durduğu salon olmalı.

Piha ile tanıştıktan ve Prof. Dr. Hayri Ertem'in *Boğazköy Metinlerine Göre Hititler Devri Anadolu'sunun Florası*'nı okuduktan sonra başka neresi olur ki?
İstanbul, Ekim 1992

– Onlara, “bellek kasası” adını verdim. Görsel dillerini kazı alanlarındaki kesitlerde gördüğüm kültür tabakalarından ve jeolojik katmanlardan almalılar. Bellek kasalarının içindeki katlara, Hititler dönemi Anadolu'sunda var olduklarını bildiğimiz bitki ve tohumları koyacağım. Bunların hepsini aynı coğrafyalardan toplamalıyım.
Paris, Kasım 1992

– Bitkilerin ve tohumların toplanması çok zaman alıyor.
Elmalı, 10 Haziran 1994

– A salonundaki ortostatlardan tam 12 nokta seçtim. Bellek kasaları bu rölyeflerin önlerinde ya da yanlarında durup onlarla dünü ve bugünü konuşmalılar. Rölyeflerde betimlenen çoğu “şey” bugün hâlâ aynı coğrafyalarda var ve üretiliyor. Bu süreklilik bellek kasalarındaki yerini almalı. Aynı, hayatın kendisi olarak tanımladığım cam kürelerim ve vücut izlerim gibi. Bir insanın izleri.
Ankara, Mayıs 1993

– İşlerimin yerleşmesi tamamlandı, artık her şey yerli yerinde.
Ankara, 21 Nisan 1995

– Aslında bu işim, müze izleyicisinin yaşamayan bir kültürün izlerini seyrettiğini sandığı bu mekânda, onların bugün de yaşadığını vurgulayan, hiçbir kültürün bütünüyle ölmediğini, aslında kültürlerin birbirleri üstüne katmanlaşan diyaloglarla bugüne geldiğini gösteren bir ayna oldu. Bugün Türkçe'de “zeytin” diyorsak, Hititçe'de buna “zertun” dendiğini hatırlatan bir ayna. Tıpkı defnenin kokusunun aynı kalması; ahşap tekerleğin, bendirin bugün de aynı yöntemle yapılıyor olması gibi.
Ölü doğa olmadığı gibi, ölü kültür de yok, çünkü hiçbir şey yok olmuyor, dönüşüyor...
Kaş-Meis, Haziran 1995

LOGBOOK

Handan Börüteçene

I work like the ancients. They wrote dramas full of history, philosophy, and tragic myths. Inspired by love.

As I am.

K. Kavafis, Alexandria, June 20, 1910

– The memory of the Earth comprises the knowledge arising from the communication between cultures and the dialogue between human and nature.

I couldn't create anything if the memory of the Earth and my dreams hadn't existed. My memory is also a part of the memory of the Earth.

Crete, June 1990

– "I would rather discover one cause than gain the kingdom of Persia." That goes for me too, Democritus.

Theimussa, Üçağız village, May 1989

– Archaeology and nature are both fields that yield objective truth. The finds discovered beneath the soil in archaeological excavations are true and genuine. When I examine the strata descending right into the depths of the soil, I realize that cultures have come down to us in layers piled one on top of the other. It is these layers that are the genuine history books. The genuine records...

(Quite unlike official history books.)

Like the fossil of a grain of wheat found in a layer from the Neolithic period... Then a grain of wheat in a later, and a still later layer, until we find the same grain in the soil we walk on today. It is the same with the pomegranate, bay leaf, or sugar beet. Just like the stones and the rocks, for no living organism hidden within the rock can change its form. It remains exactly the same within its own particular layer. The fossil of a fish can never change and try to trick me into believing it is the fossil of a frog.

It is only governments that take it upon themselves to alter the facts of memory and history.

Olympos, Çıralı, March 1, 1992

– True history is the history of nature and human culture. This is true for our own world and even for the whole universe.

What really matters, at this particular point in time, is a genuine reading of what has been brought down to us from the past and what it carries into the future.

Paris, December 1991

– The exhibition on the memory of the Earth should be in tripartite form. Three different exhibitions in three different cities. The reason for choosing these three loci must have risen from my own personal history. Three geographical points: Istanbul, Ankara, and Paris.

Istanbul, September 1992

– My memory is buried in my brain, and my brain in my body. Like the coffer containing my body. The venue of an exhibition is like the body of the works I have arranged inside it. The body of the Ankara exhibition should be the hall in the Museum of Anatolian Civilizations where the Hittite orthostats stand.

After reading Prof. Dr. Hayri Ertem's *Boğazköy Metinlerine Göre Hititler Devri Anadolu'sunun Florası* [Anatolian Flora of the Hittite Era in the Boğazköy Texts] and making an acquaintance with Piha, where else could it possibly be?
Istanbul, October 1992

– I have called them the “coffers of memory.” They should take their visual language from the cultural layers and geological strata that I have seen in excavations. I will place the plants and seeds that we know to have existed in Hittite Anatolia in the layers of the coffers of memory. I shall collect them all from the same geography...
Paris, November 1992

– The collection of plants and seeds takes a great deal of time.
Elmalı, June 10, 1994

– I have chosen 12 points from the orthostats in Hall A. The coffers of memory should stand in front of or beside these reliefs and talk with them of the past and the present. Most of the “objects” presented in these reliefs are still found and are still being produced in the same geographies. This continuity should manifest itself in the coffers of memory. Just like my glass balls and traces of my body, which I define as life itself. Traces of a human being.
Ankara, May 1993

– The arrangement of my work is complete. Now everything is in its place.
Ankara, April 21, 1995

– Essentially, my work, in this space where the museum audience believes that they are examining the traces of a non-living culture, is like a mirror showing that they are indeed still alive today, that no culture ever wholly dies, and that in fact, cultures have survived to the present day in dialogues formed in layers one upon the other. A mirror reminding us that when we say *zeytin* for “olive” in Turkish today, in Hittite, it was called *zertun*. Just as the smell of laurel remains the same, just as the wooden wheel or the *bendir* are still made in the exact same way.

And just as there is no dead nature, there is no dead culture. Because nothing ceases to exist but only transforms.

Kaş-Meis, June 1995